

ÖSSZEFÜGGÉSEK A SZOCIÁLISÉRDEK-ÉRVÉNYESÍTŐ ÉS AZ ÉRZELMI KÉPESSÉGEK KÖZÖTT 4-17 ÉVESEK KÖRÉBEN

Zsolnai Anikó*, Kasik László**

**SZTE Neveléstudományi Intézet, SZTE Szociális Kompetencia Kutatócsoport,
MTA-SZTE Képességkutató Csoport*

***SZTE Neveléstudományi Intézet, SZTE Szociális Kompetencia Kutatócsoport*

Kulcsszavak: szociális kompetencia, érzelmi képességek, összefüggés-vizsgálat

A szociális kompetencia szociális, emocionális és kognitív részrendszereinek egymásra gyakorolt hatása a nemzetközi vizsgálatok egyik legkitüntetettebb területe, azonban Magyarországon igen kevés vizsgálat foglalkozik a különböző pszichikus összetevők kapcsolatrendszerével. Kutatásunk célja a szociálisérdek-érvényesítő (együttműködési, segítői, versengési és vezetési) képességek és az érzelmi képességek (érzelemfelismerő, érzelemmegértő, érzelmekifejező és érzelemszabályozó) működése közötti összefüggések feltárása volt 4, 8, 11 és 17 évesek (N=235) körében.

Az érzelmi képességek vizsgálatához egy általunk kidolgozott, négy részből álló mérőeszközt szerkesztettünk. Az érzelemfelismerő képességet az Eibl-Eibesfeldt (1989) által leírt izmok működéséből és ezek összjátékából előálló érzelmkifejezések listája alapján 24 arckifejezést (alapérzelmeket és fokozataikat) ábrázoló képpel mértük. A további három képesség működésének vizsgálata szervesen kapcsolódott a szociálisérdek-érvényesítő képességekhez. Az érzelemmegértő képesség működését egy történet segítségével, az érzelmkifejező képesség működését egy Likert-típusú kérdőívvel, valamint az érzelemszabályozó képesség működését képek és a hozzájuk tartozó kijelentésekkel tártuk fel. A reliabilitásmutatók alapján a mérőeszköz – az egyes részek és a teljes – jó megbízhatóságú mindegyik életkorban (Cronbach- α = 0,82–0,90).

Az adatok alapján az alapérzelmek felismerése szignifikánsan jobb mindegyik életkorban, mint a fokozataik felismerése. Az érzelmelek megértése esetében a két idősebb korosztály pontosabban érzékeli a szociálisérdek-érvényesítő képesség egy-egy dimenziójához köthető élethelyzettel kapcsolatban a szereplők érzelmeit. Az érzelmkifejező képességnél a 11 és a 17 évesek értek el magasabb értéket, ám mindegyik életkorra jellemző a negatív érzelmelek gyakoribb előfordulása, főként a versengés és a vezetés dimenzióinál. Az érzelemszabályozás képességénél az életkori részminták szignifikánsan külön csoportokat alkotnak, s igen fontos eredmény, hogy a szociálisérdek-érvényesítő képességek frusztrált helyzettel kapcsolatba hozható dimenzióinál az életkor előrehaladtával egyre gyakoribb a düh érzése.